

İspanya Öğretmen Yetiştirme Sistemi

Teacher Training System in Spain

ÖZET

Günümüzde eğitim yaklaşımları gelişim göstermektedir. Özellikle küreselleşmenin ve bilgi çağının çok hızlı yaşanması eğitim sistemlerinin bu hıza ayak uydurmasını zorunlu kılmaktadır. Öğretmenlik mesleğinin önemi gün geçtikçe artmaktadır. Öğretmenlerin diğer ülkelerde nasıl yetiştirildikleri merak edilen konulardan birisidir. Ülkemiz ile sosyo-ekonomik açıdan benzeşmeler içeren İspanya’da Öğretmen Yetiştirme Sistemi nasıldır? sorusu bu çalışmanın problem cümlesi olarak ifade edilebilir. Bu çalışmada, İspanya’da uygulanmakta olan öğretmen yetiştirme sistemi; İspanya eğitim sisteminin genel çerçevesi, eğitim sisteminin temel basamakları, öğretmen yetiştirme sistemi, öğretmen atama süreci, öğretmen mesleki sürekli eğitim süreci başlıkları altında incelenmiştir. İspanya’da öğretmen olmak isteyenlerin izledikleri yol; ayrıca üniversite giriş aşaması, üniversite eğitimi, mezuniyet sonrası sınavlar, öğretmen olarak atanma süreci gibi tüm aşamaları ile ifade edilmiştir. Yapılan çalışmada nitel araştırma modellerinden literatür tarama modeli kullanılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Eğitim sistemi, öğretmen yetiştirme sistemi, İspanya.

ABSTRACT

Nowadays, educational approaches are developing. Especially the rapid development of globalization and the information age necessitates education systems to keep up with this pace. The importance of the teaching profession is increasing day by day. One of the topics of curiosity is how teachers are trained in other countries. The question "What is the Teacher Training System like in Spain, which has socio-economic similarities with our country?" can be expressed as the problem statement of this study.

In this study, the teacher training system implemented in Spain examined under the headings; General framework of the Spanish education system, basic steps of the education system, teacher training system, professional continuing education and teacher appointment process.

The path followed by those who want to become teachers in Spain is also expressed with all its stages such as university entrance stage, university education, post-graduation exams, and the process of being appointed as a teacher. In the study, the literature review model, one of the qualitative research models, was used.

Keywords: Education system, teacher training system, Spain.

GİRİŞ

Günümüzde eğitime olan ilgi, eğitim sistemlerine verilen önemi arttırmaktadır. Yaşanan gelişmelerin eğitim sistemi üzerinde de etkili olmasıyla birlikte sistemin daha iyi işlemesine yönelik çalışmalar sürdürülmekte, araştırmalar yapılmakta ve toplumlar eğitim sistemlerini iyileştirmeye dönük süreçleri yaşamaktadırlar (Ünal ve Çolak, 2005). Bu süreçler esnasında ülkelerin eğitim sistemleri birbirlerinden ayrırmakta, farklılıklar göstermekte, topluma yararlı insan yetiştirme gibi evrensel bir hedef çerçevesinde yürütülen eğitim sistemleri arasında farklılıklar oluşmaktadır.

Ülkeler tarafından öğretmenin yetiştirilme sürecine her geçen gün daha çok önem verilmekte ve değişen teknolojik, ekonomik, siyasi ve felsefi düşünce sistemlerine göre sürekli bir biçimde reformlara tabi tutulmakta, daha verimli ve kaliteli bir eğitim sisteminin ortaya koyulmasına çalışılmaktadır. Ülkeler bu reformları uygulamaya koyarken çeşitli ülkelerin de eğitim sistemlerini araştırarak kendi eğitim sistemleriyle karşılaştırmaktadır (Özerbaş ve Safi, 2022). Eğitim sisteminin en temel unsuru öğretmen ve öğretmenlik mesleğinin kalitesi sık sık gündeme gelmekte ve önemi her geçen gün artmaktadır. Eğitim fakültelerine öğrencilerin seçilmesinden, bu kurumların programlarına, öğretmenlik mesleğine atanma kriterlerinden, kariyer ve mesleki gelişimlerine kadar her türlü ilgili konu araştırılmak istenmektedir. Bu araştırmalar esnasında diğer ülkelerde ne tür sistemlerin uygulandığı araştırma konularından biridir.

Özçelebi’ye göre İspanya’nın eğitim sisteminin öteki Avrupa ülkelerindekinden pek farkı olmamakla beraber belki bazı ülkelerden geri ama ülkemizden çok ileri seviyededir ve son 15 yılda çok büyük bir ilerleme kaydetmiştir (Özçelebi, 1991). Bu çalışmada; Avrupa Birliğine üye olan İspanya eğitim sisteminin genel çerçevesi, eğitim basamakları ve öğretmen yetiştirme sistemi incelenmiştir.

Oktay Çeltik¹
Seçil Çeltik²

How to Cite This Article

Çeltik, O. & Çeltik, S. (2024). "İspanya Öğretmen Yetiştirme Sistemi", International Social Mentality and Researcher Thinkers Journal, (Issn:2630-631X) 10(6): 886-893. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.14222823>

Arrival: 28 May 2024

Published: 26 November 2024

Social Mentality And Researcher Thinkers is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

¹ Lisansüstü Öğrencisi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Yönetimi ve Deneticiliği, İzmir, Türkiye.

² Öğretmen, MEB, Bilişim Teknolojileri Alanı, İzmir, Türkiye.

İSPANYA EĞİTİM SİSTEMİNİN GENEL ÇERÇEVESİ

İspanya 1 Ocak 2024 tarihi itibarıyla 48.592.909 nüfusa sahiptir. Bu nüfus %51 kadın, %49 erkek olarak dağılmıştır. Ayrıca yaklaşık 7 milyon göçmene sahip bir ülkedir (INE, 2024). İspanya, 1978 yılında kabul edilen Anayasa uyarınca, sisteme dayalı parlamenter bir monarşidir. Kral sembolik bir öneme sahiptir. Ülkede 17 özerk bölge bulunmaktadır (Balci, 2021). Gayri Safi Yurt İçi Hasılası, Dünya Ekonomisindeki Sıralaması gibi kriterler çerçevesinde ülkemizin hemen önünde yer almaktadır.

Eğitim yönetiminde yetki, merkezi yönetimle yerel bölgeler arasında paylaşılmıştır. Eğitim sisteminin ortak yapısının ve ilkelerinin korunması için bazı alanlarda genel yetki devlete aittir. Aynı temel yapının korunması şartıyla eğitim alanında tüm özerk bölgelerin kendi özerklik sınırları içinde üstlendikleri yetki ve sorumluluklar vardır. Ayrıca tam özerk olmayan bölgelerde, eğitimde genel yetki ve sorumluluk Eğitim, Kültür ve Spor Bakanlığına aittir (Ünal ve Çolak, 2005).

Eğitim sisteminin genel yapısında eğitimsel yeterlilikler, Genel Devlet İdaresi (Eğitim ve Mesleki Eğitim Devlet Sekreterliği) ile özerk toplulukların yetkilileri (Eğitim Bakanlıkları) arasında paylaşılmaktadır:

* Merkezi eğitim idaresi, hükümetin eğitim politikasına ilişkin genel yönergelerini yürütür ve sistemin temel unsurlarını veya yönlerini düzenler.

* Bölgesel eğitim yetkilileri devlet düzenlemelerini geliştirir ve kendi bölgelerinde eğitim sistemini yönetmek için idari ve yönetsel yetkilere sahiptir.

3/2020 sayılı Temel Kanun (LOMLOE) ile değiştirilen 2/2006 sayılı Temel Eğitim Kanunu (LOE)'na göre, özel ve kamu tarafından finanse edilen özel okullardaki öğretmenler toplu sözleşmelerine tabidir. Eğitim sisteminin devlet yönünden denetiminde Eğitim ve Mesleki Eğitim Bakanlığı yetkilidir. Devlet, eğitim-öğretim programları, ders planları ve öğretim araçları ile ilgili olarak merkezi düzeyde yapılmış yönetmelik ve yönergeler, okul binalarının yapımı, harcamaları, öğretim alanları, öğretim basamakları, öğrenim süreleri, okullara giriş koşulları, bitirme dereceleri ve eğitim yardımlarıyla ilgili devlet kararlarına uyulup uyulmadığını denetler. Bölgesel denetim, özerk bölgelerin kendi yetki alanlarına giren konuların denetimini kapsar. Gerek bakanlık gerekse özerk bölgeler kendi yetki bölgelerinde merkezi ve bölgesel denetim görevini, bölgelerdeki okul denetleme birimleri ile gerçekleştirirler. Bu birimler hem okullara ve öğretmenlere danışmanlık hizmeti verir, hem de okullardaki eğitim-öğretimin denetlenmesi, geliştirilmesi ve eğitim amaçlarının gerçekleştirilmesinin sağlanmasında sorumluluk üstlenirler (Eurydice-Spain, 2024).

Okullar, kaynakları konusunda pedagojik, organizasyonel ve yönetsel özerkliğe sahiptir. Eğitim sisteminin paydaşları okulların organizasyonuna, yönetimine, işleyişine ve değerlendirilmesine katılır. Yeni Eğitim Yasasına göre giderleri devlet bütçesinden karşılanan resmî okulların başında okul müdürleri bulunmaktadır. Bu müdürler Okul Konseyi tarafından seçilir ve özerk bölge yöneticisi tarafından atanır (Eurydice-Spain, 2024). Okul Konseyi bir başkan, bir genel sekreter, bir başkan yardımcısı, öğretmenler, öğretim üyeleri, veliler, öğrenciler, yöneticiler, işverenler ve hizmetli personelden temsilcilerin olduğu 80 kişilik bir konseydir (Türkoğlu, 1998, aktaran Balci, 2021). Okul müdürü okulun işleyişinden sorumludur, Okul Kurulu'na başkanlık eder ve Eğitim Şefi ile işbirliği yapar.

Okul Kurulu, öğretmenlerden, velilerden, öğrencilerden, okul idarecisi ve belediye temsilcilerinden oluşan üç kişiden oluşur. Kurul bütçe, yönetim ve denetim görevlerini yerine getirir. Son söz bu kurula aittir. Öğretmenler Meclisi, öğretmenlerin görevleriyle doğrudan ilgili olan konularda görüş bildirir ve karar alır. Okul içinde yönetim müdür, sekreter, eğitim şefi, öğretmenler meclisi ve okul kurulu arasında paylaşılmaktadır (Eurydice-Spain, 2024).

İSPANYA EĞİTİM SİSTEMİ BASAMAKLARI

İspanya'da 1990 yılında çıkartılan Eğitim Sisteminin Genel Yapısı (LOGSE) yasası ile zorunlu eğitim süresi 10 yıla çıkarılmıştır. Bu yasayla genel eğitim okul öncesi eğitim, ilköğretim, ortaöğretim, ve üniversiteler olarak dört basamaktan oluşmaktadır. Ayrıca, müzik, dans, tiyatro, resim ve grafik gibi sanat dallarında hem uzmanlaşmaya götüren hem de yüksek öğretime gidebilme olanağı veren bir meslekî eğitim öngörülmüştür (Eurydice-Spain, 2024).

İspanya eğitim sistemi basamakları aşağıdaki gibi sıralanabilir:

Okul Öncesi Eğitim : 0-6 yaş (0-3 yaş 1.seviye, 3-6 yaş 2.seviye)

İlköğretim : 6-12 yaş (zorunlu). 6 yıldır.

Ortaöğretimin I. Kademesi : 12-16 yaş (zorunlu). 4 yıldır.

Ortaöğretim II. Kademesi : 16-18 yaş (Genel Lise veya Mesleki Eğitim)

Yüksek Öğrenim

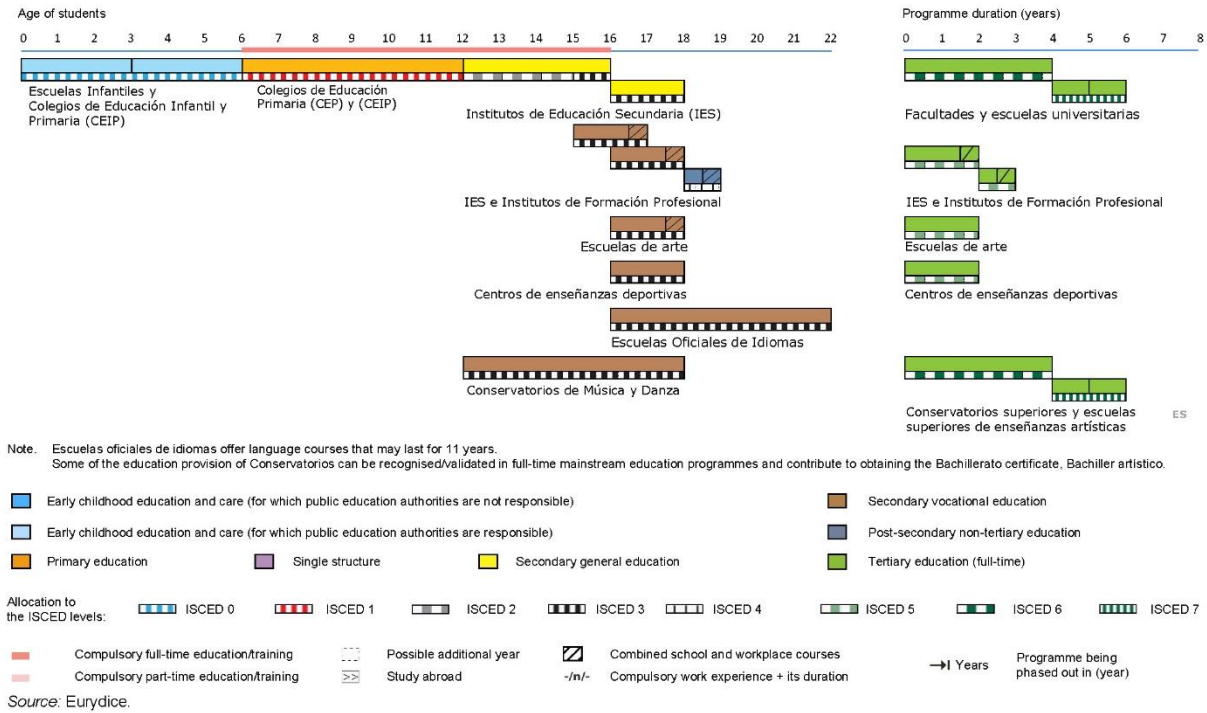
İlkokulların eğitim programları coğrafi bölgelerin özelliklerine uyarlanabilecek esnekliğe de yer verilerek hazırlanır. Okutulması gereken ortak dersler İspanyol Dili ve Edebiyatı, Matematik, Doğal Çevre, Toplumsal ve Kültürel Yaşam Bilgileri, Sanat Eğitimi, Beden Eğitimi ve Din Bilgisidir. Din Bilgisi dersine katılım isteğe bağlıdır. Okullar bu programa ve ders gruplarına bağlı kalarak ders isimlerini belirleyebilir ve çevresel özelliklere göre programa bazı dersleri ekleyebilirler. İlköğretim üçüncü sınıftan itibaren öğrenciler yabancı dil dersi görmeye başlarlar (Eurydice-Spain, 2024).

Orta öğretimin I. devresi genel eğitim derslerinin yanı sıra temel meslekî bilgileri kazandıran dersleri de görürler. Bu nedenle, zorunlu derslerin yanında seçmeli dersler de vardır. Haftalık ders çizelgesi tüm ülkede geçerlidir ve her okul buna uymak zorundadır. Ancak okullar, bölgesel koşullara uygun olarak ders saatini ve seçmeli dersleri arttırabilirler. İspanyol Dili ve Edebiyatı, Matematik, Yabancı Dil, Fen Bilgisi, Sosyal Bilgiler/Tarih/Coğrafya, Beden Eğitimi, Fen Bilgisi, Sanat Eğitimi ve Elishi, Teknoloji ve Müziktir. Meslek seçimi ile ilintili derslerin oranı %10'dur (Eurydice-Spain, 2024).

Orta öğretimin II. kademesi 16 yaşından büyük öğrencilerin devam ettiği kademedir. Bu eğitim, zorunlu eğitimin dışında kalan ve bireyleri akademik ve meslekî yüksek öğrenime giriş için zorunlu olan olgunluk diplomasına ve/veya yüksek dereceli meslekî öğrenime hazırlayan eğitimidir.

Genel liselerde, dersle zorunlu ve seçmeli olarak ikiye ayrılmaktadır. Zorunlu dersler şunlardır: İspanyol Dili ve Edebiyatı, Yabancı Dil, Tarih, Felsefe, Din Bilgisi ve Beden Eğitimidir. Özerk bölgelerde İspanyol Dili ve Edebiyatı dersi Bölge Dili ve Edebiyatı olabilir. İki yılın sonunda bakalorya adı verilen bir bitirme sınavına girilir ve başarılı olanlara bakalorya sertifikası verilir (Eurydice-Spain, 2024).

Spain – 2023/2024

Şekil 1: 2023/2024 eğitim/öğretim yılı İspanya eğitim sistemi şeması (Eurydice-Spain, 2024).

Meslekî eğitim, ortaöğretim I. kademedan sonra gidilen orta ve üst düzey meslekî eğitimi kapsar. Orta dereceli meslekî eğitim, ortaöğretim I. kademedan sonra devam edilen iki yıl süren ikinci kademe mesleki ortaöğrenimdir. Mezunlar Tekniker ünvanı alır. Üst dereceli meslekî okullara ortaöğretim II. kademedan alınan bakalorya diploması ile gidilir. Burada iki yıllık eğitimlerini tamamlayanlar ise Yüksek Tekniker ünvanı verilir. Bu mezunlar isterlerse meslek alanlarına uygun yüksek öğrenim programlarına da devam edebilirler (Eurydice-Spain, 2024).

İspanya'da çıraklık meslekî eğitimden Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı sorumludur. Bu eğitim işyerinde beceri eğitimi şeklinde işyeri ve okul tarafından birlikte verilmektedir. 1-3 yıl arası süren programı tamamlayan öğrenciler ülke düzeyinde geçerli olan meslek belgesini alırlar (Eurydice-Spain, 2024).

ÖĞRETMEN YETİŞTİRME SİSTEMİ

İspanya'da öğrenciler, ortaöğretimden mezun olduktan sonra yükseköğretime devam etmek için Prueba de Acceso a la Universidad (PAU) olarak isimlendirilen Üniversite Giriş Sınavı'nı geçmeleri gerekmektedir. Bu sınav iki aşamalıdır ve ilk aşaması zorunludur. İspanyolca, tarih ve gramer soruları bu sınavda yer alırken, sayısal ve sözel alanlarından seçmeli sorular gelmektedir. İkinci aşamada ise öğrenciler, üniversitede okumak istedikleri bölümü dikkate alarak sınava girmektedir. İkinci sınav ülkemizdeki LYS sınavına benzemektedir (Academy Universal, 2023). Üniversiteye giriş notu ise lise not ortalamasının %60'ı ile Üniversite Giriş Sınavı'nın %40'ının ağırlıklı ortalamasıdır. (Riera, 2019, aktaran Aslan, 2023). Öğrencinin ulaşabileceği en yüksek not on dördtür. Her üniversite, her derece programına girmek için gereken notu belirler, ancak okul öncesi ve ilköğretim öğretmenliği için gereken puanlar çok yüksek değildir. Çoğu özel üniversite, diğer birçok derecede olduğu gibi, minimum puan olarak beş talep ederken devlet üniversiteleri için de durum çok farklı değildir. Öyle ki 2014 PAU sınavında, İspanya'nın başkenti Madrid'deki tüm devlet üniversiteleri arasındaki ortalama minimum not, okul öncesi öğretmenliği dereceleri için 6,57 ve İlköğretim öğretmenliği dereceleri için 5,54 idi. Öte yandan aynı özerk toplulukta en yüksek notlar tıp fakültesi için 12.47, biyoteknoloji için 12.06 ve diş hekimliği için 11.51 puan istenmiştir. Diğer Özerk bölgelerde de benzer puanlara ihtiyaç duyulmaktadır. (Carpeño ve Mekochi, 2015, aktaran Aslan, 2023)

3/2020 sayılı Temel Kanun (LOMLOE) ile değiştirilmeyen, 2/2006 sayılı Temel Eğitim Kanunu (LOE) Madde 100'e göre öğretmen eğitiminde başlangıç eğitimi şöyledir;

1. Öğretmenlerin başlangıç eğitimi, eğitim sisteminin genel organizasyonunun gerektirdiği derece ve nitelik ihtiyaçlarına göre ayarlanacaktır. İçeriği, eğitim sisteminin zorluklarıyla yüzleşmek ve öğretimi yeni eğitim ihtiyaçlarına uyarlamak için yeterli eğitim garantisi edilecektir.
2. Bu Kanunda düzenlenen farklı öğretilerde öğretmenlik yapmak için, ilgili akademik niteliklere sahip olmak ve hükümetin her öğretim için belirlediği pedagojik ve didaktik eğitime sahip olmak gerekli olacaktır.
3. Önceki bölümde değinilen pedagojik ve didaktik eğitimin organizasyonu için üniversitelerle uygun anlaşmaların yapılması eğitim yönetimlerinin sorumluluğundadır.
4. Bu Kanunda düzenlenen farklı öğretilerdeki öğretmenlerin başlangıç eğitimi, ilgili temel düzenlemelerle belirlenenlere göre Avrupa yükseköğretim alanının derece ve lisansüstü sistemine uyarlanacaktır (LOMLOE, 2020).

3/2020 sayılı Temel Kanun (LOMLOE) ile değiştirilen, 2/2006 sayılı Temel Eğitim Kanunu (LOE) Madde 101'e göre; Kamu merkezleri de öğretime dahil edilecektir. Kamu merkezlerindeki ilköğretim kursu deneyimli öğretmenlerin rehberliğinde geliştirilecektir. Özel öğretmen ve stajyer öğretmen, öğrencilerinin öğretiminin programlanması sorumluluğunu paylaşacaktır. Üniversite dışı eğitimde, öğrettikleri eğitim düzeyine bağlı olarak iki tür öğretmen olacaktır. Bunlar Erken Çocukluk Eğitimi, İlköğretim ve Orta Öğretim (LOMLOE, 2020).

Bu türde farklı öğretmenler vardır.

- ✓ Birinci seviye anaokulu öğretmenleri
- ✓ İkinci seviye anaokulu öğretmenleri
- ✓ İlköğretim öğretmenleri
- ✓ Ortaöğretim öğretmenleri
- ✓ Mesleki eğitim öğretmenleri
- ✓ Özel öğretim öğretmenleri: yabancı diller, sanat, dans, müzik, tasarım, spor.

Erken Çocukluk Eğitimi Öğretmenleri

Birinci ve ikinci seviye anaokulu öğretmenini ifade eder. Erken Çocukluk Eğitimi, öğretmenlerin hem süreçlerin pedagojik yönelimi hem de bunları başarılı bir şekilde geliştirmek için gerekli bilgi açısından çok çeşitli alanlarda hazırlanmasını gerektirir. Çünkü bu aşamada öğrencilerin fiziksel, duygusal, sosyal ve entelektüel gelişimlerine dikkat edilmelidir.

Erken Çocukluk Eğitimi Öğretmenliği mesleğini icra etmeye hak kazanan resmi üniversite derecelerinin doğrulanması için gereklilikleri belirleyen 27 Aralık tarihli ECI/3854/2007 sayılı Eğitim ve Bilim Bakanlığı kararı erken çocukluk eğitimi alanında görev alacak olan öğretmenlerin niteliklerini belirler.

Erken Çocukluk Eğitimi Alanında Uzman Öğretmen

Birinci seviye anaokulu öğretmenini ifade eder. İspanya’da üniversitelerin eğitim fakültelerinin anaokulu öğretmenliği bölümünde okuyan öğretmen adayları toplam 240 AKTS (Avrupa Kredi Transfer Sistemi) ve 4 yıl süren bir lisans eğitimi tamamlamak zorundadırlar (Eurydice-Spain, 2024). 30-60 AKTS mesleki yeterlilik almak zorundadırlar. Dersler dört blok halinde organize edilmiş olup temel eğitim, didaktik ve disiplin eğitimi, staj (50 AKTS) ve derece sonu projesinden oluşmaktadır (Carpeño ve Mekochi, 2015, aktaran Aslan, 2023).

Anaokulu öğretmenliği veya ilköğretim öğretmenliği bölümlerinden mezun olan öğretmen adayları, bir yıl daha okuyarak diğer diplomayı da almaya hak kazanırlar. Bu lisans eğitimlerinin sonunda öğrenciler, söz konusu dilin B1 Düzeyine göre yabancı bir dilde kendilerini nasıl ifade edeceklerini bilmenin yanı sıra İspanyolca dilinde ve uygun olduğunda yerel özerk topluluğun diğer resmi dilinde Düzey C1’i edinmelidirler (ECI, 2007).

Erken Çocukluk Eğitimi Uzmanlık Alanı Öğretmeni

Çocuk bakımı ve anaokulu, yükseköğretim teknisyenini ifade eder. Bu son tür öğretim personeli için, diplomaya sahip bir profesyonelin veya ilgili uzmanlığa sahip bir öğretmenin sorumluluğu altında ve her zaman hazırlık ve izleme aşamasında olan bir pedagojik teklif gereklidir (ECI, 2007). Yükseköğrenim süresi 3 yıldır. Erken çocukluk eğitimi alanında uzman öğretmen gözetiminde eğitim verebilir.

İlköğretim Öğretmeni

6 yıl zorunlu olan ilköğretim okulu öğretmenini ifade eder. İlköğretim Öğretmenliği mesleğini icra etmeye hak kazanan resmi üniversite derecelerinin doğrulanması için gereklilikleri belirleyen 27 Aralık tarihli ECI/3857/2007 sayılı Eğitim ve Bilim Bakanlığı kararı ilköğretim alanında görev alacak olan öğretmenlerin niteliklerini belirler.

İspanya’da Eğitim İdareleri ve Üniversitelerin arasındaki anlaşmalar yoluyla Staj Eğitim Merkezleri olarak tanınan ilköğretim merkezlerinde uygulanacak ilköğretim bölümünde okuyan öğretmen adayları staj dahil olmak üzere toplam 240 AKTS (Avrupa Kredi Transfer Sistemi) ve 4 yıl süren bir lisans eğitimi tamamlamak zorundadırlar. 1 kredi 25 saat olacaktır (Eurydice-Spain, 2024).

Söz konusu staj yüz yüze yapılacak olup, staj aşamasının da ki derslerde gerçekleştirilecek ve Uygulama Öğretmeni olarak akredite olan üniversite profesörleri ve İlköğretim öğretmenleri tarafından üç aşamada denetlenecektir.

Bu lisans eğitimlerinin sonunda öğrenciler, söz konusu dilin B1 Düzeyine göre yabancı bir dilde kendilerini nasıl ifade edeceklerini bilmenin yanı sıra İspanyolca dilinde ve uygun olduğunda yerel özerk topluluğun diğer resmi dilinde Düzey C1’i edinmelidirler (ECI, 2007).

Ortaöğretim Öğretmeni

Ortaokul öğretmenleri için eğitim de üniversitelerde verilmektedir. Öğretmen adayları öğretmenlik lisansı alacakları bireysel disiplinler için fakültelerde dört yıl geçirirler. Bu doktora, lisans derecesi, mühendislik, mimarlık veya bunlara karşılık gelen eşdeğer ön niteliklerdir. Uzmanlık alanında toplam 240 AKTS aldıktan sonra ilave olarak 1 yıl süren 60 AKTS ile maksimum 120 AKTS dersleri alarak bir yüksek lisans derecesine sahip olurlar (Eurydice-Spain, 2024). Bu yüksek lisans ortaöğretim öğretmenlerinin ilgili pedagojik ve didaktik eğitime sahip olmaları içindir. 3/2020 sayılı Temel Kanun (LOMLOE) ile değiştirilen, 2/2006 sayılı Temel Eğitim Kanunu (LOE) Madde 9’da tanımlanmıştır. Bu tanımlama yapılırken kanundan önce çalışan öğretmenlerin durumunu da göz önünde bulundurularak bazı muafiyetler ortaya konmuştur.

Mesleki Ortaöğretim Öğretmeni

Mesleki Eğitim birimine katılma koşulları şu, teknik mühendis veya teknik mimar yeterliliğine sahip bir diplomaya sahip olmaktır. Belirli modüllerde ve istisnai durumlarda, niteliklerine göre işyerinde faaliyet gösteren, mezun olmayan kişiler de uzman öğretmen olarak görevlendirilebilmektedir. Yüksek lisans gereklilikleri ortaokul öğretmenleriyle aynıdır.

Anaokulu öğretmenleri ve ilköğretim öğretmenleri eğitim süresince alacakları 240 AKTS’nin %62.5’i, ortaokul öğretmenlerinin eğitim süresince alacakları 300 AKTS’nin %20’si pedagoji dersleri ve staj eğitimine ayrılmıştır (Arslan, 2023).

Öğretmen olmadan önceki alınması zorunlu olan, üniversiteler tarafından düzenlenen yüksek lisans derecesi programları, bu eğitimi alan öğretmenlere göre görece olarak çok pahalıdır ve üniversite lisans diploması aldıktan sonra üniversite tercihinin göre 1 veya 2 okul yılı sürer.

ÖĞRETMEN ATAMA SÜRECİ

İspanya'da, ülkemizdekine benzer bir şekilde öğretmenlerin alan veya uzmanlık bilgisi, öğretme becerileri ve öğretme yeteneklerinin değerlendirildiği "Oposición" adı verilen bir sınav vardır. Bunu, öğretmen adayının eğitim geçmişinin ve önceki deneyimlerinin değerlendirildiği liyakat esaslı değerlendirme ve seçim aşaması izler. İspanya'daki bazı özerk yönetimler aday öğretmenlerden bir dil becerisi de isteyebilir (Eurydice-Spain, 2024). Sınav çok aşamalı ve günlerce sürmektedir. Değişik bilim dallarından ve kentlerden deneyimli öğretmenler bu sınav komisyonlarında yer almaktadır (Özçelebi, 1991). Bu süre zarfında geçerli not alabilmek için öğrenme süreçleri hakkında bir rapor yazmaları gerekir. Öğretmen olarak atanacaklarda aranacak gerekli şartlar: Alanıyla ilgili gerekli diplomaya sahip olmak (Yurt dışında elde edilen diplomalara İspanya Devleti'nin onay vermiş olması gerekir), öğretmenlik uygulamasıyla bağdaşmayan fiziksel veya zihinsel bir sağlık sorunu olmamak, herhangi bir cinsel suçtan sabıkası olmamak ve İspanyol uyruğuna sahip olmayan adaylar için İspanyol dilini yeterli düzeyde bildiğini kanıtlayan belgeye sahip olmaları şeklindedir (Eurydice-Spain, 2023, aktaran Aslan, 2023).

Atama işlemi sınavı geçen öğretmenler arasında yapılır. Eğer ihtiyaç var ise sınavda başarısız olan öğretmenler geçici statü ile atanır. Gelecek yıl tekrar sınavlara girmeleri istenir. Böylece hem derslerin boş geçmesi hem de yetersiz öğretmenlerin yaşam boyu öğretmen olmaları engellenmiş olur. Sürekli atanan öğretmenler ile geçici atanan öğretmenler arasında maaş farkı vardır (Özçelebi, 1991).

İspanya'da da aday öğretmenlik uygulaması olup bu süre özerk bölgelerin uygulamalarına göre 3 ay ile 12 ay arasında değişmektedir. Göreve yeni başlayan öğretmenler için mentorluk uygulaması zorunlu olup aktif bir şekilde uygulanmaktadır. Ayrıca öğretmenler memur statüsünde istihdam edilmekte olup düz kariyer sistemi bulunmaktadır. Öğretmenlerin resmi emeklilik yaşı Türkiye'deki olduğu gibi altmış beştir (Arslan, 2023).

ÖĞRETMENİN EĞİTİM SÜRECİ

Hangi tür öğretmen olursa olsun mesleğe başladıktan sonra, profesyonel kariyerleri için eğitim veya yaşam boyu eğitim adı verilen eğitimlere başlarlar. Öğretmenlerin birkaç seçeneği vardır, resmi olarak zorunlu değildir ancak öğretmenler bunu yapmazlarsa, alması gereken tüm maaş eklerini alamazlar. Öğretmenler temel olarak her üç ila altı yılda bir bu tür eğitim aktivitelerinden minimum 100 saat almak zorunda kalmaktadırlar. Her üç yılda bir maaş tamamlayıcılarından birini, altı yılda bir de diğerini almalıdırlar. Bu sistem öğretmenleri sürekli eğitim sürecine zorlayarak, kendilerini güncellemelerini sağlamanın bir yoludur.

3/2020 sayılı Temel Kanun (LOMLOE) ile değiştirilen, 2/2006 sayılı Temel Eğitim Kanunu (LOE) Madde 102'de öğretmenlerin sürekli eğitim hakkı ve yükümlülüğü tanımlanmıştır. Ayrıca bu yükümlülüğü eğitim merkezleri ve yönetimleri arasında paylaşmıştır.

3/2020 sayılı Temel Kanun (LOMLOE) ile değiştirilen, 2/2006 sayılı Temel Eğitim Kanunu (LOE) Madde 103't ise öğretmenlerin kamu merkezlerindeki sürekli eğitimleri açıklanmıştır. Bu maddeye göre;

1. Eğitim Yönetimleri, öğretmen yetiştirme faaliyetlerini planlayacak, bu faaliyetlerin çeşitli ve ücretsiz olarak sunulmasını garanti edecek ve öğretmenlerin bunlara katılımını teşvik etmek için uygun önlemleri oluşturacaktır. Benzer şekilde, üniversitelerle yapılan uygun anlaşmalar yoluyla öğretmenlerin, üniversite eğitimi de dahil olmak üzere farklı eğitim kursları arasında hareketliliğe izin veren niteliklere erişimini kolaylaştırmak da onların sorumluluğundadır.

2. Eğitim ve Mesleki Eğitim Bakanlığı, Özerk Topuluklarla işbirliği içinde öğretmenlerin uluslararası hareketliliğini, işten işe değişimleri ve diğer ülkelerde kalmalarını teşvik edecektir.

3. Kalıcı eğitim. Öğretmen Yetiştirme Merkezleri öğretmen yetiştirmenin temel kurumlarıdır. Hem ilköğretim hem de ortaöğretim olmak üzere kendilerine bağlı çok sayıda merkezleri vardır ve kaynak merkezlerinde yalnızca sürekli eğitim vermekle kalmazlar. Aynı zamanda kurumlar, üniversiteler ile ilişkileri geliştirirler, eğitim faaliyetlerini yenilenmesini ve güncellenmesini sağlamanın yanı sıra, aynı zamanda rekabet sınavları, transfer yarışmaları veya maaş takviyesi (altı yıllık dönemler) faaliyetlerini de düzenlerler. Eğitim faaliyetleri, eğitim yönetimlerinin önceliklerine ve öğretmenlerin ihtiyaç ve ilgi alanlarına göre düzenlenmektedir. Kalıcı eğitim programları, öğretmenlerin LOMLOE'nin 102. maddesinde belirttiği şekilde eğitilmeleri gerektiğini dikkate alınarak tasarlanır (LOMLOE, 2020).

Ulusal düzeyde öğretmen eğitiminden Ulusal Eğitim Teknolojileri ve Öğretmen Eğitimi Enstitüsü (INTEF) sorumludur. Ulusal Eğitim Teknolojileri ve Öğretmen Eğitimi Enstitüsü (INTEF), Eğitim ve Mesleki Eğitim Bakanlığı'nın üniversite dışı eğitim aşamalarında BİT ve Öğretmen Eğitiminin entegrasyonundan sorumlu birimdir. Eğitimden Sorumlu Devlet Bakanlığı'nın bir parçası olan Değerlendirme ve Bölgesel İşbirliği Genel Müdürlüğü'ne entegre edilmiş Genel Alt Müdürlük seviyesinde bir yapılanmadır.

Öğretmenleri desteklemek için müfredat materyallerinin ve diğer belgelerin hazırlanması ve dağıtılması, öğretim personelinin eğitimi için modellerin tasarlanması ve özel programların tasarlanması ve uygulanması, farklı eğitim aşamalarındaki öğretmenler için BİT'i sınıfta ortak bir çalışma aracı haline getirmek amacıyla, tüm bilgi alanlarından dijital ve görsel-işitsel destek sağlayan materyallerin hazırlanması ve dağıtılması, sınıfta BİT'in uygulanması alanında Özerk Topluluklarla işbirliği içinde özel eğitim programlarının uygulanması, öğretmenler arasında deneyim ve kaynak alışverişini kolaylaştırmak için eğitim alanına yönelik uygulamaların, platformların ve portalların geliştirilmesi ve sürekliliğinin sağlanması, ayrıca sosyal ağların ve öğretmenlik uygulaması topluluklarının oluşturulması INTEF'in sorumluluğundadır.

INTEF'te öğretmen eğitimi için yaz kursları, kongreler, konferanslar, sempozyumlar, yurtdışı ve yurtiçi iki hafta süreli konaklamalar yüzyüze eğitim teklifleri içerisinde yer almaktadır. Kitlesel açık çevrimiçi kurslar, açık çevrimiçi nano kurslar, bireysel açık çevrimiçi kurslar ve kayıt olmaya gerek olmayan kurslar ise ağ eğitimi teklifleri içerisinde yer almaktadır.

Aynı zamanda EDUCALAB platformu üzerinden özel dersler alınabilir. Bu platformdan çeşitli eğitim materyalleri indirilebilir, teknoloji, dijital yeterlilik, müfredat geliştirme, materyal geliştirme gibi faaliyetler gerçekleştirilebilir.

SONUÇ

İspanya eğitim sisteminde zorunlu eğitim 10 yıldır. Zorunlu eğitim belirlenmiş kazanımlar doğrultusunda toplumun ihtiyacı olan bireyleri yetiştirmekte oldukça önemlidir. Altyapısı sağlandığında zorunlu eğitimin kademeli olarak arttırılması düşünülmelidir.

Eğitimin yönetimi ve planlanması açısından merkezîyetçi yapının esnetilerek yerel yönetimlere de eğitimin yönetimine katılım hakkı verildiği görülmektedir. Bölge yönetimlerinin ve bölge halkının isteklerinin ve mali desteğinin sağlanması için kesin sınırları olan merkezîyetçi yapı içerisinde yerel yönetimlere söz hakkı verilmesi önemli görülmektedir (Ünal ve Çolak, 2005).

Okulların etkinliği açısından okul kurulları önem taşımaktadır. Okul ve çevre işbirliği güçlenmektedir.

Mesleki eğitime çok fazla önem verilmiştir. Mesleki eğitime işlerlik kazandırıldığı, işgücü piyasasının istediği nitelikte mezunlar yetiştirildiği görülmektedir. Tabii iyi bir mesleki eğitim için, güçlü bir mesleki eğitim programının olması, donanım ve fiziksel şartların sağlanması ve iyi yetişmiş eğitimcilerin bulunması gerektiği unutulmamalıdır. Ülkenin Dünya Ekonomisindeki Sıralaması ile mesleki eğitimin niteliği arasındaki ilişkinin incelenmesi gereken bir alandır.

İspanya'da öğretmenliğin ilk aşaması olan üniversite eğitimi için öğrenciler kültür-genel yetenek ve seçecekleri branşa ilişkin birden fazla oturumdan oluşan rekabetçi bir sınava girmek zorundadır (Arslan,2023). Kaliteyi arttırmak için bu sınavda belli bir başarı seviyesini yakalamış öğretmen adaylarının eğitim fakültelerine girmeleri öngörülmemiştir.

İspanya'da ilköğretim öğretmenliği 4 yıl akademik eğitim öngörürken, diğer kademedeki öğretmenlikler için yüksek lisans şart koşulmaktadır. Böylece ortaokul ve lise öğretmenleri 5 yıllık bir eğitim ardından yüksek lisans derecesi ile akademik eğitimlerini tamamlamaktadırlar.

Öğretmen adayların atanması için üniversiteden mezun olduktan sonra bir sınavı geçmek ve mülakat değerlendirmelerinden başarılı olmaları gerekmektedir. Ayrıca sağlık engellerinin olmaması şartı vardır. Gerekli dil yeterlilik ve diploma şartlarını sağladıklarında İspanyol vatandaşı olmayanlarda ülkede öğretmenlik yapabilir.

Aday öğretmenlik süreci özerk bölgelere göre 3 al ile 12 ay arasında değişmektedir. Emeklilik yaşı 65 olarak düzenlenmiştir. Öğretmenle arasında bir ayrım yoktur. Diğer bir deyişle düz kariyer sistemi uygulanmaktadır.

Öğretmenlerin mesleki gelişimlerine yönelik çalışmalardan sorumlu olan birimin ülkelerin Milli Eğitim Bakanlıkları olduğu görülmektedir. Türkiye ve İspanya'da hizmet içi eğitimi faaliyetlerini merkezi yetkililer, yerel yetkililer ve okullar düzenleyebilmektedir. İspanya'da ayrıca öğretmenlerde hizmet içi eğitim faaliyetlerini belirleme de söz sahibidir. İspanya'da hizmet içi eğitimler zorunludur ve öğretmenin terfi ve maaş artışı için gereklidir (Arslan, 2023).

KAYNAKÇA

Academy Universal. (2024, 23 Mart). İspanya'da Üniversite Eğitimi Almanın Genel Şartları Nelerdir? <http://www.academyuniversal.com/ispunya-da-universite-egitimi-almanin-genel-sartlari-nelerdir>

- Aslan, E. (2023). Türkiye ve İspanya'nın Öğretmen Yetiştirme Sistemi. Erciyes Akademi Dergisi, 37(3), 1364-1389
- Balcı, A. (2021). Karşılaştırmalı Eğitim Sistemleri. Ankara: PEGEM Akademi.
- Carpeño, E. R., & Mekochi, Y. (2015). Initial teacher education in Japan and Spain. A comparative study. Revista Española de Educación Comparada, (25), 101-127.
- ECI/3854/2007 sayılı Eğitim ve Bilim Bakanlığı Kararı (2007, 27 Aralık), 53735-53738
- Eurydice, Spain. (2023, 1 Eylül). <https://www.educacionyfp.gob.es/mc/redie-eurydice/sistemas-educativos/profesorado/acceso-cuerpo-maestros.html>
- Eurydice, Spain. (2024, 14 Şubat). <https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/national-education-systems/spain/overview>
- Instituto Nacional de Estadística. (2024, 15 Ocak). Continuous Population Statistics Press Release. https://www.ine.es/dyngs/INEbase/en/operacion.htm?c=Estadistica_C&cid=1254736177095&menu=ultiDatos&idp=1254735572981
- Özçelebi, A. (1991). İspanya'da Öğretmen Yetiştirilmesi Atanması ve Düşündürdükleri. Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakülteleri Dergisi, 6(1), 31-33
- Özerbaş, M. A. & Safi, B. N. (2022). İngiltere, Japonya, Norveç, Finlandiya, Singapur, Rusya, ve Türk eğitim sistemlerinin karşılaştırmalı olarak incelenmesi. MANAS sosyal Araştırmalar Dergisi, 11(1), 63-80.
- Riera, M.N. (2019). La formación inicial del profesorado en España y Finlandia. Universitat de les Illes Balears, Facultat de Educación.
- LOMLOE 3/2020 sayılı Temel Kanun (2020, 29 Aralık), 115-116
- Türkoğlu, A. (1998). Karşılaştırmalı eğitim, dünya ülkelerinden örneklerle. Adana: Baki Kitabevi.
- Ünal, S. & Çolak, E. (2005). AB ülkelerinden Portekiz ve İspanya eğitim sistemlerinin incelenmesi ve Türk eğitim sistemi ile karşılaştırılması. Milli Eğitim Dergisi, 33(167).